

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ÖMER SABANCI'NIN

**TÜSİAD-KOÇ ÜNİVERSİTESİ EKONOMİK ARAŞTIRMA FORUMU'NUN
DÜZENLEDİĞİ “ULUSLARARASI SERMAYE HAREKETLERİ: YÜKSELEN
PİYASALAR İÇİN SIRADA NE VAR?” KONFERANSI
AÇILIŞ KONUŞMASI**

**02 Aralık 2005
Koç Üniversitesi**

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Märkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırmalar Forumu tarafından düzenlenen “Uluslararası Sermaye Hareketleri ” başlıklı konferansımıza hoş geldiniz.

Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu yüksek büyüme döneminin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşıyan bu konu, bugün, kıdemli araştırmacılar ve yetkin akademisyenler tarafından üç ayrı oturumda kapsamlı biçimde tartışılacak. Bilimsel bir platformda yapılacak olan bu tartışmaların, bu güncel ve önemli konunun Türkiye’de daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağını umuyorum.

Sayın konuklar,

Hepimizin bildiği gibi, yüksek cari işlemler açığı ve bu açığın finansmanı, son dönemde kamuoyunda tartışmalara neden olmakta ve çeşitli kesimler tarafından bir risk faktörü olarak dile getirilmektedir. Ülkemizdeki üretim yapısının yüksek oranda ara malına gereksinim duyması ve ekonomik temellerdeki güçlenmeye paralel olarak paramızın değer kazanması gibi nedenlerle, bu dönemde cari açığın, gerek mutlak değer olarak, gerekse milli gelire oran olarak yükseldiğini görüyoruz. Cari açığın milli gelire oranının 2005 yılında % 6.5 civarında gerçekleşeceğini tahmin ediyoruz. Bu boyutta bir cari açığın, geçmiş tecrübeler ışığında değerlendirildiğinde, bir risk faktörü olarak görülmesi doğaldır. Ancak, geçmişi temel alan bu değerlendirmelerde iki husus gözden kaçmaktadır: Ekonomimizin yapısındaki değişim ve açığın finansman yolları. Bu iki hususa yeterli ölçüde yer vermeyen değerlendirmelerde, cari açığın yol açabileceği risklerin çok daha büyütülmüş olduğunu ve bu durum karşısında uygulanması gereken ekonomi politikası önerilerinin de doğru noktaya odaklanmadığını görüyoruz.

Cari işlemler açığının büyüklüğü ne olursa olsun, finansman kaynaklarının nereden ve nasıl elde edildiği ve bu kaynakların nasıl kullanıldığı önem kazanmaktadır. Bugün karşı karşıya bulunduğumuz açık rakamını, geçmiş yıllarla karşılaştığımızda açığın finansmanında olumlu yönde ciddi farklılaşma olduğunu görüyoruz. Kamuda mali disiplini sağlamadan ve enflasyonu kontrol altına almadan sermaye hareketlerini 1990’ların başında serbest bırakan Türkiye, izleyen dönemde, maalesef, arzu edilen bir dış finansman yapısını elde edememişti. Aynı dönemde, cari işlemler açığı, kısa vadeli dış borçlanma kaynakları veya kısa vadeli sermaye girişleri ile finanse ediliyor; bu durum da dış şoklara karşı ekonominin kırılganlığını artırıyor; bir başka ifadeyle yüksek cari işlemler açığını ciddi bir risk unsuru haline getiriyordu. Bu koşullar altında, özellikle siyasi ve ekonomik istikrara yönelik beklentilerin bozulması, hızlı sermaye çıkışlarına yol açarak ekonominin iç dengelerinde telafisi uzun yıllar alabilecek tahribatlara yol açıyordu. Hızlı sermaye çıkışlarıyla beraber ekonomi hızla küçülürken, enflasyon tırmanıyor ve tüm dengeler hızla bozuluyordu.

İçinde bulunduğumuz dönemde ise, kamu finansman dengelerinde görülen ciddi iyileşme, cari açığın finansmanının geçmişe oranla çok daha sağlıklı yapılmasına imkan sağlamaktadır. Cari açığın finansmanı, bütçe açıklarının; faizlerin, enflasyonun düştüğü ve kurda oynaklığın azaldığı bir ortamda gerçekleşmektedir. Eskiden, ağırlıklı olarak kısa vadeli ve borçlanmaya dayalı olan finansman yapısının yerine daha uzun vadeli ve borç yaratmayan finansman yollarına doğru bir yönelim vardır. Geçmişe göre en belirgin fark ise, özel sektör tarafından sağlanan finansmanın artışıdır. Ekonomik belirsizliklerin

azalması, enflasyonla mücadelede sağlanan başarı ve sıkı maliye politikasının sürdürülmesi, geleceğe yönelik beklentileri olumlu etkileyerek reel sektörün ve bankaların uzun vadeli borçlanmalarına olanak sağlamaktadır. Finansman yapısındaki bu iyileşme, Türkiye’de cari açık ve yarattığı riskler konusundaki algılamaların değişmesini gerektirmektedir.

Finansman yapısındaki olumlu gelişmelere rağmen, bir noktanın da gayet iyi bilinmesi gerekiyor: üretimimizin ve dış ticaretimizin bugünkü yapısında, büyüme devam ettiği sürece üretim için ara malı ve yatırım malı ithal etme gereği, cari açık sorununun da devam edeceğinin işaretidir. Uygulanan sıkı maliye politikası ile reel faizlerin düşmesi ve kamu kesimi borçlanma gereksiniminin azalması sonucunda, özel sektör hızlı bir yatırım hamlesine başlamıştır. Avrupa Birliği müzakere süreci ile daha da destek bulacak olan bu olumlu ekonomik ortamda, yüksek yatırım talebi, yurtiçi tasarrufların üzerinde gerçekleşerek cari açığın yükselmesine neden olmuştur.

2002 yılından itibaren yılda ortalama olarak % 7.6 olan büyüme hızının 2005 yılında da % 5.5 civarında gerçekleşmesini bekliyoruz. Gelecek üç yıllık dönemde de, Türkiye ekonomisi yüksek büyüme sürecini devam ettirecektir. Yıllık ortalama % 6 civarında bir büyüme hızı beklentisi altında, cari açık bölü milli gelir oranının da 2006 ve 2007 yıllarında % 6 civarında olmasını beklememiz doğaldır.

Bu koşullar altında, dış finansman ihtiyacı ve yapısı gündemdeki yerini önümüzdeki dönemde de koruyacaktır. Dolayısıyla gündemimizdeki konu, kısa vadede bu açığın uygun yöntemlerle finanse edilmesi, orta ve uzun dönemde de devam edecek olan yapısal dönüşümle üretim ve ihracat yapımızın değişerek, ekonomimizin daha az dış açık vermesinin sağlanmasıdır.

Değerli konuklar,

Hiç şüphesiz, dış finansman ihtiyacının özellikle borçlanma dışı kanallarla ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarıyla finanse edilmesi, Türkiye’yi yüksek cari işlemler açığının yol açtığı risklere karşı daha güvenli kılacaktır. Avrupa Birliği adaylığının açıklanması ve üyelik müzakerelerinin başlaması, ülkelerin uluslararası sermaye hareketlerinden aldıkları payı artırmaktadır. Nitekim, 1997-1999 döneminde aday ülkelerin çekebildikleri yabancı sermaye miktarı ikiye katlanmıştır. Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerine başladığımız bu dönemde, yabancı yatırımcıların Türkiye’ye ilgilerinde kayda değer bir artış olduğunu gözlemlemekteyiz. Müzakere sürecinde kaydedilecek her ilerleme, Türkiye’deki ekonomik ve siyasi istikrar ortamını peçinleyerek öngörülebilirliği ciddi boyutlarda artıracaktır. Bunun doğal bir sonucu olarak da, yabancı sermayenin tercih ettiği ülkeler arasında Türkiye giderek daha üst sıralara doğru yol alacaktır.

Bu çerçevede kurumlar vergisi oranının son alınan bir kararla düşürülmesi, rekabet gücü destekli sürdürülebilir büyüme sürecine geçişte önemli bir aşamadır. Alınan radikal kararın, yatırımların ve istihdamın gelişmesi ve kayıt dışı ile mücadelede olumlu sonuçlar doğuracağı muhakkaktır. Bu kararla, Türkiye’de vergi politikası, sadece devlet açısından bir gelir kaynağı olmanın ötesinde, ekonomi politikasının etkin bir aracı olarak kullanılması itibarıyla de dikkat çekmektedir. Artık, Türkiye’de makroekonomik dengelerin iyileşmesine paralel olarak, maliye politikasının, üretimi, yatırımı ve istihdamı desteklemek amacıyla kullanılabilmesi de mümkün hale gelmiştir.

Kurumlar vergisi oranlarındaki indirimle elde edilen bir diğer önemli gelişme ise yabancı yatırımlar üzerindeki vergi yükünün azaltılmasıdır. Bilindiği üzere, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan ve Polonya gibi ülkelerde yabancı yatırımcıların tabi olduğu kurumlar vergisi oranları yüzde 20'nin altında seyretmektedir. Bu adım, Türkiye'yi doğrudan yatırımları çekme konusundaki rekabette daha güçlü kılacaktır. Bu yatırımlar, uzun dönemli ve üretime yönelik olması ve istihdamı ve büyümeyi artırıcı etki yaratması yanında yeni teknolojileri ülkeye çekmesi bakımından da ayrı bir önem taşımaktadır.

Ekonomimizdeki yapısal dönüşümün devam etmesi, hem Türkiye'nin daha fazla yabancı yatırım çekmesini, hem de üretim ve ihracatımızın uluslararası rekabet gücünün artırılmasını sağlayacaktır. Yatırım ortamının iyileştirilmesi ve ürün, işgücü ve finans piyasalarında idari engelleri azaltıcı bir programın uygulanması bu yapısal dönüşümün temel gereğidir. Devlet bürokrasisinin ağırlığına ek olarak, girişimciliğin, yatırımların ve ticaretin önündeki engeller, potansiyel büyümeyi kısıtlayıcı unsurlardır. Bu kısıtları kaldırmaya dönük çalışmaların başında ise, piyasaların tam rekabetçi çalışmasını sağlayacak düzenlemeler gelmektedir. Piyasaların etkin çalışmasını sağlamak üzere özelleştirme sürecindeki ivme kaybedilmemelidir. Özellikle enerji, ulaştırma ve telekomünikasyon sektörlerinde liberalizasyon sürecinin tamamlanması, ekonominin rekabet gücünün artmasını sağlayacaktır.

Şimdiye kadar gerçekleştirilen yapısal reformlar sonucunda sağlanan başarılar, birçok temel makroekonomik göstergede kendini göstermektedir. İçinde bulunduğumuz yapısal dönüşüm sürecinin devam ettirilmesi, bu kazanımların daha da ileriye taşınmasına imkan verecektir. Avrupa Birliği müzakere süreci de, bu yapısal dönüşümün devamı ve başta doğrudan yabancı sermaye yatırımları olmak üzere, dış açığın sağlıklı finansmanı açısından büyük önem taşımaktadır. Cari işlemler açığının risk yaratmaması ve uzun vadede azaltılması için, makroekonomik istikrarın sürdürülmesi, ekonomi politikalarındaki esnekliğin güçlenmesi, yapısal dönüşümün sağlanması ve ekonominin rekabet gücünün yükselmesi gerekmektedir. Tabii ki, hiç unutmamız gereken bir olgu da, cari açığın, uluslararası piyasalar tarafından bir risk faktörü olarak algılanmamasının en önemli koşullarından birisinin de siyasi istikrar olduğudur.

Türkiye'nin ekonomik reform sürecini derinleştirerek devam ettirmesini ve böylece yüksek büyüme sürecini, uluslararası sermaye hareketlerinden yararlanarak sağlıklı bir biçimde finanse ederek sürdürmesini umuyor, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.